

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostalnimi petiti vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane petiti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Narodno pravo.

(Po berlinskem »Vorwärtsu«.)

»Ali imamo še narodno pravo?« — To vprašanje muči zastopnike narodnega prava neusmiljeno že od početka sedanje vojne; v časopisju in v spisih dajejo izraza svojim srčnim čutilom. Imajo vzrok za to; tako umetniško in logičsko sestavljeno narodno pravo po svoj teoriji se je takoj ob prvem vojnem orkanu sesulo kakor igračka. — Toda med temi ideologi so nepoboljšljivi optimisti, ki prisiljeni sicer, priznavajo propad narodnega prava, a se še vedno vdajajo goljufivi nadi, da bo »po vojni narodno pravo v popolnejši obliki slavilo svoje vstajenje«, da izide »čisto zlato narodnega prava ojačeno in očiščeno iz ognja svetovne vojne.« Počakajmo! Druge pravne avtoritete pa trde kar očito, da so to ničeve iluzije; uverjeni so najbrže, da obvelja v vseh interesnih sporih načelo starega reka: Kjer je sila, tam je pravica!

Če se ponavlja zopet in zopet vprašanje, jeli imamo še narodno pravo, potem je pač še bolj primerno vprašanje: jeli smo sploh kdaj imeli narodno pravo?

Najprej je običajni pojem narodno pravo absolutno zapeljiv. Narodnega prava ne sklepajo narodi, ob sedanjih razmerah sklepajo marveč vladajoči sloji vsake države svojim interesom primerne pogodbe — in, če ni mogoče drugače, jih tudi kršijo. To dejstvo samo že pojasnjuje, zakaj kršijo razne stranke v vojni tolikrat narodno pravo.

V svojem znamenitem spisu »O večnem miru« pravi Kant jako značilno: »Pogoj za možnost narodnega prava sploh je: da najprej eksistira nekako pravno stanje. Zakaj brez njega ni javnega prava«. Ob absolutni vladi imperializma in ob med-

državni anarhiji danes v zmislu Kanta ni mogoče govoriti o pravnem stanju niti toliko kakor kdaj prej. Obsebi je torej razumljivo, da za narodno pravo ni nobene podlage, da so njega temeljni pojmi le fantom brez jedra. Čujmo o tem kardinalnem vprašanju mnenje priznane avtoritete, profesorja J. pl. Liszta: »Narodnopravno skupnost določa skupno pravno naziranje, ki je plod skupne kulture in skupnih interesov. Pojavlja se kot stalno in obsežno občevanje v zmislu enakopravnosti.« Zmislil te zapletene definicije je glede na dejstva le tako razumeti, da dogovori, ki jih sklepajo posamezne države med seboj, niso pravne, marveč le moralne in kulturne narave; kakor pravijo, obstoji »skupno pravno naziranje«, nedostaja mu pa spojevalne moči zakona. To je vzrok slabotnosti narodnega prava, odtod izvira tudi njegova negativna pravna narava. Zakaj nad državami praktički ni nobene višje moči, nobene »božje gosposke«, ki bi imela oblast, obsoditi z vso resnostjo kakršnekoli pravne kršitve. Ne samo, da ni takih narodnopravnih zakonov, marveč vsaka večja sila se tudi sama z vsemi pomočki brani proti pravoreku, ki bi jo utegnil zadeti z vsemi svojimi posledicami. Če hočemo torej govoriti jasno, bi morali iz pojma narodno pravo izpustiti besedo »pravo«, ker tega prava pravzaprav ni.

Kljub temu pravi J. pl. Liszt dalje: »Vendar so določbe narodnega prava resnične pravne določbe; spajajo države v narodnopravno skupnost, so namreč pozitivno pravo.« To je seveda neosnovana trditev našega pravnega učenjaka, ki zanjo nima nobene utemeljitve. V odločilnem trenutku — to slednjič je bistveno — stopi na mesto navideznega prava vendarle najjačja sila: to je odločujoči argument.

Glavni namen narodnega prava je, na vsak način preprečiti vojno. Dokler ni uresničen ta cilj, nimajo vse z dobrim namenom sklenjene pogodbe nobenega pravega zmisla. Nastane pa vprašanje, jeli bo mogoče materialna in interesna nasprotstva odpraviti s pravnimi določbami? — Kolikor nam dokazujejo dosedanje izkušnje, je to očitno izključeno. V sedanji obliki je narodno pravo prej pravo za vojno nego za mir, vsaj v toliko, v kolikor urejuje posameznosti vojevanja. Ali je pa potreba rabiti v ta namen besedo pravo, ko vendar tega ne pomeni? V prej omenjenem spisu pravi Kant, da se jako čudi, »da besedo pravo že niso mogli izločiti iz vojne politike kot pedantiško in se še nobena država ni upala povedati to mnenje. Vedno bodo še opravičevali vojne napade s Hugonom, Grotijem, Puffendorffom, Vattelom in večimi drugimi (sami obžalujoči tolažitelji), dasi nima njih kodeks (zakonik-knjiga), sestavljen filozofsko in diplomatsko, prav nobene zakonite moči in je tudi imeti ne more, ker države kot take niso podrejene nikakršni skupni zunanji sili, ne da bi navedli le en dokaz, da je kdaj kaka država upoštevala z izjavami tako važnih mož podkrepljene argumente ter opustila svojo namero.« V tem oziru se izza Kanta pa do danes ni prav nič spremenilo. Kako lahko se vendar vsaka stranka izgovarja na frivojni napad, kar že zadošča za narodnopravno opravičbo; v lepi ulogi napadca so pa dovoljene vse metode vojevanja.

Opazujmo narodno pravo s katerekoli strani — je in ostane monstrum (čuden stvar), poln protislovij, a njega praktički pomen je enak ničli; na eni strani naravna podoba vsakokratnih interesov gospodujočih, na drugi strani dobrodošlo polje za

LISTEK.

Zastava prorokova.

V starem Serailu v Stambulu (Carigradu) hranjena zastava prorokova, ki jo razvijejo ob proglasitvi Svete vojne, ne zapusti nikoli svoje shrambe. Zastava sestoji iz z žebli obitega in z baršunom povitega ročnika ter zastave iz temnozeleno svile. Zastava ima zlate napise in je bogato vezena. Po poročilu je bila prvotno ta zastava zastiralo pred šotorom Ajše, Mohamedove najljubše soproge. Potem je služila Omajadom in Abasidom kot vojna zastava ter so jo hranili takrat v Bagdadu in Kairi. Tam je prišla po osvojitvi Egipta v roke Selima I., ki jo je dal prenesti v Damask in je od tam vodila vsako leto romarje v Meko. Murad III. je prvi izrabil nje verski značaj v vojnopolitiške namene, ko jo je dal prinesti na Ogrsko in tam razviti v taboru vojskujočih armad. Leta 1595 so zastavo prenesli v slovesnem sprevodu v Konstantinopel (Carigrad) v mošejo v starem Serailu, kjer se nahaja še dandanes. Če je sultan šel sam v vojno, ga je spremljala ta zastava. Razentega so jo razvili vselej takrat, kadar je izdal Šejk ul Islam najvišji duhovni svet) fetvo, (mohamedan-

ska enciklika), s katero je proglasil, da je država v nevarnosti. Zadnjič se je to zgodilo leta 1826, ko je sultan Mahmud pripravil janičarjem najhujše krvoprelitje. V zadnji ruskoturški vojni kakor tudi v balkanski vojni so skušali pregovoriti Šejk ul Islama, da bi bil razvil zastavo, vendar pa so se branili tedaj dotični najvišji cerkveni dostojanstveniki, sprejeti tako veliko odgovornost. Zakaj res ni grozovitejšega poziva k boju na nož, kakor je razvijte zelene zastave: vsak muzleman, bodisi mlad ali star, slaboten ali krepak, zdrav ali bolan, siromak ali bogat, rodbinski oče ali samec, je dolžan zapustiti svoj dom in posestvo, urad in rodbino ter se odzvati pozivu. Razvoj zastave pomeni torej — vsaj v teoriji — popolni razdor državnih in družabnih odnošajev v prid splošnega boja. Zastave in plašča Mohamedovega ne pokažejo nemohamedancem nikdar. Mošeja, v kateri ju hranijo, je na tretjem dvorišču starega Seraila, kamor je vstop nevernikom povsem zabranjen.

Kaj pijmo pri delu?

Dr. Roth iz Potsdama je v časopisu za zdravniško nadaljno naobraževanje priobčil več zdravstvenih navodil za delavce,

ki jih mnogo berlinskih bolniških blagajen deli članom ob vstopu v bolniško blagajno. V uvodilih pravi dr. Roth: »Varovati se moramo piti iz tistih posod, iz katerih so prej drug pili, dokler niso temeljito pomite; isto velja tudi za jedilno orodje. Uživanje alkohola in alkoholnih pijač med delom ali pred njim povzroča predčasno utrujenost in nepaznost glede obratnih nevarnosti ter pospešuje sprejemljivost bolezenskih kali in strupov. Žeja se najbolje pogasi s požirkom sveže vode, s sadnimi sokovi, svežim sadjem ali mlekom.«

Draginja pred 1600 leti.

»Frankfurter Zeitung« poroča: Pred 1600 leti so imeli pravtake hude vojne čase kakršne imamo danes. Takrat je vladal zloglasni preganjalec kristjanov rimski cesar Dioklecijan, ki je izdal s svojimi tremi, sovladarji maksimalni cenik za svojo državo ali vsaj za del svoje države. Povod tej odredbi so bile: Splošne pritožbe proti nesramnim spekulantom, ki so povzročili nečuvno draginjo, ki jo je zlasti občutila vojska. Zaraditega sicer vladar ni določil stalnih cen blagu, ker bi bilo to krivično za one pokrajine, v katerih so cene še nizke in je dovolj blaga: »zaraditega« — tako

prešerno ideologijo, ki smatra reglementiranje vojevanja za zmago prava in humanitete. V resnici pa nima narodno pravo na vojno nikakršnega vpliva, »ker pogodbe, ki jih vojujoče države sklenejo med seboj, izgube ob izbruhu vojne svojo pravno obvezno veljavo.« (V. pl. Blume »Strategie«, str. 6.) Tu najdemo iz peresa najbolj poklicanega izvedenca potrditev glede nestanovitnosti narodnega prava. In prav tako je tudi neumestno govoriti o kršitvi prava tam, kjer prava sploh ni.

Državni kapitalizem na Angleškem.

Vojna je na Angleškem pospešila državni socializem ali — boljše rečeno — državni kapitalizem. Že naprej je bilo slutiti, da v hudih vojnih časih, ko je treba izrabiti skrajne napore, zasebno gospodarstvo ne bo ustrezalo potrebam deželne obrambe. Industrije za izdelovanje vojnih potrebščin, ki so še ostale v zasebni upravi, so pokazale popolno nesposobnost in so nagibala h korupciji tako, da se je splošno izražala želja, da naj ta industrijska podjetja prevzame država. Kolektivistiško načelo je pokazalo mnogo prednosti pred individualističnim. Če pa opazujemo dalje ta razvoj in bi trdili, da je v poddržavljenju produkcije in tej gospodarski akciji kak velik korak k socializmu, kakor menijo nekateri, bi bili pa popolnoma na napačni poti. Mnogo je ukrenila država le zaradi vojne potrebe in le za ta čas, dokler traja vojna. Res bi se dalo ugovarjati, češ, da posebno na Angleškem velja tak precedenčni slučaj za bodočnost kot argument, ter da se med vojno uvedene uredbe ne bodo dale odpraviti brez sledi. O takih vprašanjih lahko razpravljamo, toda do zaključka prej ne moremo priti, dokler ne bomo presojali tega vprašanja glede na posledice po končani vojni. Primerno je pa kljub temu, da se že danes nekoliko pomenu o novem angleškem državnem kapitalizmu.

Kontrola, ki jo izvaja danes angleška vlada pri železnicah, je enaka poddržavljenju, je v prid železniškim delničarjem in delavcem, ne pa — kot trajna uredba — splošnosti. Železničarji, ki so bili dosegli doslej le delno priznanje svojih strokovnih

pravi razglas — »določujemo le eno najvišjo ceno, katere ne sme nihče prekoračiti«. Kdor prestopi ta razglas, ga zadene smrtna kazen, in sicer ne samo tistega, ki pokupuje, marveč tudi tistega prodajalca, ki je z njim v zvezi, ali tiste, ki kupičijo zaloge blaga, ali blago prikrivajo. Za mernik (najbrže okoli 50 l) rži je bila določena cena okroglo 1 krona; ista cena je bila določena za 17,5 litrov leče. Svinjina, ki je bila posebno priljubljena in razširjena, je veljala 22 vinarjev funt (okoli 328 gramov). Kozje, koštrunje in goveje meso je stalo funt 14 vinarjev; goveja in svinjska klobasa 18, oziroma 28 vinarjev, gnjat 36 vinarjev. S kakšno skrbnostjo je bil izdelan cenik, pričajo dalje odstavki glede cen za pivo in vino. Piva so bile navedene tri vrste po 4 do 8 vinarjev za pol litra, za vino priljubljenih znamk kakor sabinsko in falensko 54 vinarjev; tudi absint in rožno vino sta navedena v razglasu. Posebni odstavki določajo tudi delavske mezde za poljedelce, rokodelce, učitelje in druge poklice.

Naročajte list „Delavec.“

organizacij, so dosegli zanje sedaj pod državno upravo takorekoč popolno pripoznanje. Delničarjem jamči država dividendo, ki so jo dosegli prejšnje leto in ki je bila najvišja, kar jih je doseglo angleško železništvo. To pomeni pri treh odstotkih obresti kapitaliziranje v visokosti trikratne vrednosti železnic, če računamo to vrednost po cenitvah kontinentalnih železnic in ne po takozvanem kapitalu angleških železnic, ki ga tvorijo po večini razni odpisi in stroški za nove nabave in poprave. Gospodarskemu življenju angleškemu bi ta uredba, če bi obstajala tudi po vojni — in to bi bilo za v parlamentu jako mogočne železniške delničarje, ki delajo sedaj z državo jako dobro kupčijo, prav ugodno — ne imela nikakršne koristi.

Umestna je tudi kritika glede državnega plovbnega zavarovanja. Angleška država prevzema do 80 odstotkov vojnega rizika za ladje, ki so po napovedbi vojne zapustile pristanišča. Ta ukrep ima gotovo namen preprečiti draginjo na Angleškem. Na drugi strani pa ima ta uredba škodljive politične posledice. Doslej so bili lastniki ladij na Angleškem najvztrajnejši zagovorniki odprave barbarske pravice pomorskega ropanja. Pričakovati je pa, da bo danes njih opozicija manjša, ker jim je država odvzela skoro ves riziko.

Jako kompliciran je tudi novi sladkorni monopol angleški. Celinski repni sladkor ne prihaja več na Angleško, odkar je pričela vojna, in vlada je morala poiskati kot vir za dobavo sladkorja nove dežele. Storila je tako: kupila je za 18 milijonov funtov šterlingov sirovega sladkorja ter je sklenila s čistilnicami naslednjo pogodbo: Čistilnice prepuste kupčijo s sirovim sladkorjem popolnoma vladi; sirovi sladkor dobivajo od vlade po stalni ceni ter oddajajo čiščene izdelke po določeni ceni trgovcem; razlika med obema cenama sme znašati le toliko, da ostane čistilnicam za njih delo primeren dobiček. Kakor vojnena industrija tako bo imela tudi sladkorna industrija po vojni slabe čase, ker se bo pridelovanje sladkorne repe na evropski celine po vojni jako omejilo. Pojavljajo se že nasveti, da naj bi država z vso resnostjo jela gojiti sladkorno repo. Drugi zopet priporočajo, da naj se ustanove tovarne za anilinske barve na Angleškem, ker te barve so doslej dobivali iz Nemčije; k temu pa naj zopet pomaga država. Mnogo drugih državnosocialistiških načrtov pa priporočajo zopet tretji. — Sploh najzagrizenejši manšterec je ob splošni stiski postal nankrat najodločnejši državni socialist.

Volilna pravica v nezgodno zavarovalnico za rudarje.

(Konec.)

Ker prihaja tako pri volitvi podjetnikov, kakor tudi pri glavni volitvi zavarovancev celo število v posameznih obratih uposlenih zavarovancev do veljave, se vpliv večjih rudniških lastnikov na volitve poveča, dočim pa so manjšine pri tem volilnem postopanju oškodovane. Da bolje razumemo to volilno postopanje za zavarovance, hočemo navesti zgled. Pri samostojnem obratu, ki je volišče zavarovancev, je 350 delavcev, paznikov in obratnih uradnikov. Med njimi je 48 mladostnih ali drugih zavarovancev, ki nimajo pravice voliti, tako da ostane 302 pravih volilcev. Na dan volitev pride torej od teh upravičencev 260 zavarovancev volit. Kandidati pa, ki se naj smatrajo za izvoljene, morajo prejeti absolutno (nadpolovično) večino, to je vsaj 131 glasov. Načelnik krajevnega delavskega odbora, ki potem glasuje v

glavni volitvi pri zavodu za z absolutno večino izvoljene kandidate zavarovancev, pa ne odda 131 glasov, ki so jih kandidati prejeli, marveč odda 350 glasov, to je toliko, kolikor je v obratu zavarovancev. Če ne morejo v obratu doseči nobeni kandidati absolutne večine pri volitvi, se vrši potem med onimi kandidati, ki so prejeli največ glasov, ožja volitev. Načelnik krajevnega delavskega odbora glasuje potem z vsemi glasovi zavarovancev za tiste kandidate, ki so dobili pri ožji volitvi največ glasov. V primerju z volitvami v teritorialne nezgodne zavarovalnice je volitev pri rudarskih otežkočena s tem, ker vzorni statut za teritorialno nezgodno zavarovalnico predpisuje za izvolitev kandidatov ob enakem volilnem postopanju v posameznih obratih le relativno večino, to je, zmago tisti kandidati, ki imajo največ glasov, dočim morajo dobiti kandidati pri nezgodni zavarovalnici za rudarje absolutno večino.

Pri volitvah teritorialnih nezgodnih zavarovalnic se izvoli zaupnik, ki voli v imenu zavarovancev, šele na dan volitve. Pri volitvah v nezgodno zavarovalnico za rudarje pa velja za volilno komisijo v zmyslu združnega zakona voljeni krajevni delavski odbor, razen pri onih podjetjih, na katera se ne nanaša združni zakon, načelnik krajevnega odbora pa za zaupnika in volilca pri glavni volitvi. Dočim torej dobi zaupnik zavarovancev svojo pravico pri teritorialnih nezgodnih zavarovalnicah šele na dan volitev, ima pravico volilnega moža načelnik krajevnega odbora že takrat, ko je bil v zmyslu združnega zakona izvoljen kot delegat in načelnik krajevnega delavskega odbora.

Ker pridejo v poštev, kakor smo omenili zgoraj, kot zavarovanci tudi obratni uradniki in pazniki, se mora v zmyslu statuta dati tem tudi zastopstvo v zavarovalnici proti nezgodam. Zastopstvo jim sicer ni zajamčeno direktno v načelstvu, pač pa v razsodišču.

Pri sestavi razsodišča prihajajo zopet, kakor pri sestavi načelstva, tri kurije v poštev. Volitev, oziroma imenovanje se izvrši prav tako kakor pri načelstvu. V razsodišče se voli v zmyslu statuta po 12 prisednikov iz vsake kurije (podjetnikov in delojemalcev), oziroma imenuje. Glede kurije zavarovancev pa pravi § 50 statuta, da se mora voliti po enega prisednika izmed obratnih uradnikov in paznikov. Zastopstvo paznikov in obratnih uradnikov mora biti uvrščeno med delavskimi kandidati, dasi bi lahko dobili pazniki in obratni uradniki svoje zastopstvo med člani onih dveh kurij, ki jo volijo podjetniki ali pa ki jo imenuje ministrstvo. Kdor hoče danes postati pri rudarstvu paznik ali obratni uradnik, mora dovršiti rudarsko akademijo ali pa vsaj rudarsko šolo, torej mora biti izvežban v tehniki rudarstva, kar zakon zahteva pri imenovanju prisednikov, ki jih imenuje ministrstvo. § 10 statuta pa tudi pravi, da se smejo voliti v kuriji podjetnikov ne le podjetniki, marveč tudi nastavljeni, in sicer ne samo v razsodišče, nego tudi v načelstvo. Obratni uradniki so pa tudi nastavljeni, bilo bi torej mogoče dati zastopstvo tem zavarovancem v tej kuriji. Toda s tem bi se vpliv podjetnikov na zavarovalnico nekoliko zmanjšal, dasi smo na drugi strani prepričani, da nihče ne more služiti dvema gospodoma. Zakaj, če bi volili podjetniki obratnega uradnika, bi moral zastopati interese podjetnika pri zavodu, ki tiče v tem, da velja zavarovalnica podjetnike čim manj in da se prisojajo čim manjše rente. Če bi pa hotel zastopati interese svojih poklicnih tovarišev, se pa to zopet ne bi strinjalo z interesi podjetnikov, zaradi tega so bili ustvaritelji zakona mnenja, da je bolje, če

se poleg od podjetnikov voljenih nastavljenecv, da voliti še enega nastavljenca v kuriji zavarovancev. A mi smo uverjeni kljub temu, da je nemogoče, da bi si dva taka zastopnika, izvršujoč svoja zaupana mesta, nasprotovala, pa naj jih izvolijo podjetniki ali pa zavarovanci. Ker veljajo glede sestave razsodišča nezgodne zavarovalnice za rudarje določbe zakona o nezgodnih zavarovalnicah, imajo v razsodišču podjetniki le enega zastopnika, enega pa zavarovanci. Če je torej prisednik, ki je poklican iz kurije zavarovancev obratni uradnik, potem nimajo delavci v razsodišču nobenega zastopnika. Taka sestava razsodišča ne more zbuhati med delavci zaupanja. V statutu ni nobene določbe, da naj bodo prisedniki izmed nastavljenecv le v onih slučajih razsodniki, kjer gre za spore, ki se tičejo res samo obratnih uradnikov in ne pa tudi obenem v takih slučajih, kjer so tožitelji delavci, ki nimajo potemtakem v razsodišču nikakršnega zastopstva. Pa če bi bila v statutu tudi uvrščena taka določba, bi pa praksa pokazala, da ni izvedljiva, zakaj razsodišče se ne bo sklicevalo za posamezne slučaje, marveč se bo sklicevalo tedaj, kadar bo treba odločevati o več pritožbah, in da bodo obratni uradniki in pazniki kot tožitelji jako potrpežljivi ter radi čakali, da se nabere več pritožb iz njih srede, ni pričakovati. Statut pa nima nobene določbe, po kateri bi se prisedniki izmed obratnih uradnikov in paznikov volili pri posebni volitvi, nego moramo po besedilu statuta biti mnenja, da se ti izvolijo obenem z zastopniki delavstva. Kdor pozna razmere med obratnimi uradniki in pazniki ter med delavstvom v rudništvu, ki večinoma ni najbolj harmonično, mora priti do spoznanja, da ali izvoljenci na strani zavarovancev ne bodo našli pravega zaupanja ali pa morda tudi na obeh straneh ne. Kdor torej premore volilni aparat nezgodne zavarovalnice za rudarje, mora uvideti, da je pomanjkljiv.

Zakon pravi, da izdasta prvi statut ministrstvu za notranje stvari in za javna dela, ko sta zaslišali zaupnike. To se je zgodilo. Zaupniki delavcev in podjetnikov so bili zaslišani, toda ministrstvo ni upoštevalo naših nasvetov. Pri vsem tem pa ne moremo priti do drugačnega zaključka kakor, ali ustvaritelji niso upoštevali dosežanih izkušenj pri najrazličnejših volitvah, ali pa niso hoteli podjetniškega vpliva na zavarovanje omejevati, marveč ga še povečati, kakor smo že dokazali zgoraj v razmotrivanju.

Odločba nezgodnega razsodišča.

Nezgodna na domačem pragu na potu k delu — ni obratna nezgodna.

Predloga socialnega zavarovanja, ki so jo v odboru, preden je izbruhnila vojna, predelali, bo nudila, dasi malo, vsaj nekaj koristi. Smatrate se bodo nezgode, ki se pripete na potu z dela ali k delu, kot obratne nezgode in bodo kot take odškodovane, kar pa nasprotno po zakonu zoper nezgodno zavarovanje velja le pod posebnimi okoliščinami. Nedostatek in krivico starega zakona je zopet občutil delavec kakor že mnogo drugih pred njim. Imel je smolo; ko je zapustil svoje stanovanje, hoteč iti na delo, je izpodrsnil na pragu vrat ter se poškodoval. Pristojna nezgodna zavarovalnica je odklonila odškodnino in pravtako tudi razsodišče, ki se je ponesrečenec pri njem pritožil. Razsodišče je utemeljevalo svojo razsodbo s tem, da v tem primeru ni mogoče navajati niti onih okoliščin v prilog ponesrečenca, ki se običajno navajajo, namreč nezgodna na poti z doma k

delu. Tukaj nasprotuje onemu naziranju tudi lokalni moment, nezgoda na hišnem pragu, zakoniti opravičenosti do rente, to je, tožitelj še nikakor ni bil na potu k delu, ko se mu je pripetila nezgoda.

Če je razsodišče bilo tistega mnenja kakor zavarovalnica ter je pritožbo zavrnilo, še ni dokazano, da je tako prav. Zakaj tudi pot čez hišni prag, če je imel pri tem delavec namen, iti na delo, vsebuje, dasi v širšem zmislu, obratno nezgodo, ker bi sicer delavec ne mogel iti na delo, ne da bi šel tudi čez hišni prag. Tako naziranje je malenkostno in nasprotuje modernim pojmom glede delavskega nezgodnega zavarovanja. Dalje navaja razsodišče, kakor bi hotelo kritizirati samo sebe, v svojem utemeljevanju razsodbe cesarsko naredbo z dne 7. aprila 1914 glede nezgodnega zavarovanja za rudarje. V § 9. te naredbe je določba, da se smatrajo nezgode rudarjev, ki se pripete na potu na delo ali na potu od dela, kot obratne nezgode, dočim v zakonu glede nezgodnega zavarovanja iz leta 1888 take določbe ni.

Delavstvo je veselo, da se je na rudarje, ki se je doslej po mačehovsko ravnalo z njimi ob nezgodah, v naredbi nekoliko bolj oziralo. To pa ne spremeni prav ničesar glede krivic, ki se delavstvu gode ob nezgodah zaradi tega, ker v starem nezgodnem zakonu ni take določbe. Taka nezgoda se ne smatra za obratno nezgodo le zaradi ozkosrčnosti razsodnikov.

Vpoklic dosedaj potrjenih črnovojnikov.

Kakor znano so bili v soboto, dne 16. t. m., vpoklicani črnovojniki letnikov 1887 do 1890, ki so bili pri prebiranju od 16. novembra do 31. decembra 1914. potrjeni.

V letih 1884, 1885 in 1886 rojeni in potrjeni avstrijski črnovojniki morajo odriniti pod orožje dne 1. februarja, v letih 1878, 1879, 1880, 1881, 1882 in 1883 rojeni pa dne 15. februarja.

Od ogrskih državljanov so vpoklicani letniki 1883 do 1886 dne 15. februarja, letniki 1878 do 1882 pa dne 1. marca.

Pri naknadnem prebiranju potrjeni črnovojniki morajo tekom 48 ur po prebiranju odriniti v vojaško službo.

Svetovna vojna.

Na južnem bojišču so Donavski monitorji dalje obstreljevali tupatam Belgrad. Sicer so se pa vršili le manjši obmejni boji zlasti ob črnogorski meji. Raznašale so se pa zadnje tedne vesti, da postavi proti Srbiji Nemčija večjo armado, ter da pošljejo avstroogrške slovanske vojake na francosko bojišče. Tem vestem oporekajo z merodajne strani. Vsekakor je pa vreme na južnem bojišču silno neugodno za kakršnekoli večje akcije.

Na severnem bojišču zaradi hude zime pravzaprav ni večjih bojev. Pač pa se nadaljujejo, domala na celi bojni črti od Bukovine pa do Izhodne Prusije, artiljerijski boji zlasti pa ob Dunajcu in Visli ter pred Varšavo. Napadi na Poljskem, zapadno od Visle, napredujejo počasi. Srdite ruske nočne napade so Nemci z uspehom zavračali.

V Galiciji in Karpatih so veliki snežni zameti, zaradi tega se vrše boji le med artiljerijama. Avstrijska težka artiljerija postaja nevarna ruski bojni črti in pričakuje se, da se Rusi zopet umaknejo na celi črti. Tako bojazen izražajo tudi ruska poročila. Zlasti so se jeli Rusi umikati iz ogrskih komitatov Ung, preko prelaza Ušok in tudi v Bukovini. Najlutejši artiljerijski boji so

pa bili te dni v Galiciji severno od Tarnova. Zadnje dni so Rusi začeli novo ofenzivo proti Izhodni Prusiji, kar pomeni toliko, ali da so Rusi brez skrbi za Varšavo ali pa le hočejo na tak način zavleči nemško vojsko izpred Varšave. Na severu se pričenja najbrže povsem nova faza te vojne.

Na francoskem bojišču so se pa vršili prav ljuti boji in zdi se nam najbolje, če podamo nekaj podatkov naravnost iz nemških uradnih poročil:

Pri Nieuportu so se vršili samo artiljerijski boji. Sovražni napadi na naše postojanke severno od Arrasa so bili odbiti. Pri protinapadu so osvojile naše čete dva streliška jarka in ujele posadko. V zadnjem času pogosto omenjeno selo La Boiselle, severno od Alberta, je bilo včeraj popolnoma porušeno in od Francozov izpraznjeno. Severovzhodno od Soissona je vladal mir. Število v boju od 12. do 14. t. m. zaplenjenih francoskih topov znaša 35. Manjši za nas uspešni boji so se vršili v Argonih in v gozdu Consenvoye (severno od Verduna). Napad na Ailly, jugovzhodno od St. Mihiela se je vsled nemškega ognja izjalovil. Na Flanderskem se na obeh straneh vrše le artiljerijski boji. Pri Blangy (vzhodno od Arrasa) so razstrelili veliko tovarniško poslopje in ujeli dosti sovražnikov. Na ostali fronti se razven artiljerijskih bojev z menjajočo se silnostjo in razven nadaljevanja podzemeljskih bojev in bojev z minami ni nič posebnega zgodilo. Pred kakimi štirimi tedni so Nemci objavili povelje za splošen napad, ki ga je francosko vrhovno poveljstvo izdalo tik pred zasedanjem francoskega parlamenta v decembru. Sovražnik ni nikjer dosegel pomembnega uspeha, med tem ko so naše čete vzhodno od La Bassee, ob Aisni in v Argonih prav zadovoljivo napredovale. Sovražne izgube v tem času znašajo 26 tisoč mrtvih in 17 tisoč 860 neranjenih ujetih mož. V celoti znašajo izgube najmanj 150.000 mož. Nemške skupne izgube v istem času ne dosežejo niti četrte tega števila. Tudi na francoskem bojišču imajo jako slabo deževno vreme. Ofenziva francoske je ponesrečila doslej. Nemci so ujeli v tridnevni bojih severno od Soissona 5200 vjetnikov, a na bojišču so našli 4000 do 5000 mrtvih Francozov.

S turških bojišč ne prihaja mnogo poročil. Gotovo je le to, da se vrši v Kavkaziji precej hudi boji med Turki in Rusi. O bojih proti Egiptu ni nobenih poročil. V Indiji prodirajo Turki iz Perzije. Listi so pisali tudi o uporih indijskih angleških vojakov, kar pa še ni potrjeno. V Egiptu nadlegujejo Angleže Senuzi. V Dardanele je priplul francoski podmorski čoln, ki pa je nepoškodovan ušel. V Črnem morju opravlja turška mornarica le stražno službo.

Domači pregled.

O spremembi v novem avstroogrskem ministrstvu za zunanje stvari pravi »Arbeiter Zeitung«: »Grof Berchtold je oficijalni nositelj politike, o kateri se sedaj odloča na bojiščih; samo ob sebi razumljivo bi bilo torej, da bi se vzdržala kontinuiteta te politike v osebi njegovega predstavitelja. Izrednost spremembe v ministrstvu obstoja predvsem v tem, da ne navajajo za njo nikakega razloga. Pravijo, da so bili merodajni »tehtni osebni razlogi« grofa Berchtolda. O grofu Berchtoldu se naj sodi kakorkoli, da bi pa zapestoval svoj urad in svojo dolžnost osebnim željam in potrebam, to ni v teku svojega diplomatskega delovanja nikdar pokazal. Prebivalstvo ima baš v sedanjih resnih časih pravico zahtevati jasnost. Zlasti ker zbuja tu-

di imenovanje naslednika razne dvome. Baron Burian je član ogrske vlade in njegovi stiki z zunanjimi zadevami so bili dosedaj pač le redki. Bi li bilo tako gladko imenovanje kakega avstrijskega ministra za ministra zunanjih zadev mogoče?

Mestna zastavljavnica ljubljanska naznanja slavnemu občinstvu, da prične v mesecu februarju 1915 z zopetno redno mesečno dražbo in sicer dne 11. februarja t. l. za v juniju in juliju 1913 zastavljene dragocenosti, dne 12. februarja t. l. pa za v avgustu in septembru 1913 zastavljenih efektov (blaga, perila, strojev, koles itd.) vršeči se vsak dan od 8. do 12. ure dopoldne v uradnih prostorih, Prečna ulica št. 2. Posebno se še opozarja, da na dan dražbe ni mogoča rešitev ali obnovitev zapadlih predmetov, temveč le najkasneje zadnji uradni dan za stranke pred dražbo.

Podaljšanje policijske ure za vojake-nešarže. C. kr. deželna vlada je podaljšala policijsko uro za vojake-nešarže v gostilnah, kavarnah, izkuhilih in drugih javnih lokalih, do 7. ure zvečer. Vse drugo, tičočee se te naredbe ostane, kakor je bilo. Ta naredba je stopila v veljavo dne 17. t. m.

Ljubljana je štela konec l. 1914 49.309 prebivalcev. Porok je bilo 509, rojencev 1237, med njimi 280 nezakonskih; 60 je bilo mrtvorojencev. Umrlo je leta 1914 1123 oseb, in sicer v starosti od enega meseca 78, do enega leta 144, do petih let 255, od 5 do 15 let 29, od 15 do 30 let 138, od 30 do 50 214, od 50 do 70 249 ter 238 v starosti nad 70 let. Zaklana z možem je bila 1 oseba. Samomorov je pa bilo 11.

Povečanje ljubljanskega državnega kolodvora v Šiški. Na postaji Ljubljana državni kolodvor so jeli povečavati skladišče, pisarne in prometne prostore. Napravijo tudi do štiri metre širok peron, ki je bil res potreben.

Društvo ljubljanskih hišnih posestnikov je sklenilo ugovarjati pri deželnem odboru zaradi zvišanja mestnih doklad na 50 odstotkov.

Črnovojnikom, ki so vpoklicani, pa so vložili prošnje za oprostitev vsaj do 5. januarja pri pristojni politični oblasti, je dovolilo vojaško poveljstvo, da smejo počakati rešitev doma.

Strogo odredbo glede potnih listov je izdalo celotno ministrstvo dne 15. t. m. za civilno prebivalstvo. Odredba ostane v veljavi, dokler ne prenehajo sedanje razmere.

Kužne bolezni. Sanitetni oddelek ministrstva za notranje stvari objavlja, da je bilo v času od 10. do 16. januarja naznanjenih v avstrijskem državnem ozemlju 242 slučajev pegastega tifusa. Med njimi so bili 2 v Trstu, 1 v Gradcu, 138 v Thalerhofu (pri Gradcu), 12 Knittelfeld, 37 v Šmihelu (pri Ljubnu), 4 v Beljaku in 23 v Wolfsbergu na Koroškem.

Poštni zavoji vojnim ujetnikom v Rusijo, Francijo in Anglijo. Po posredovanju diplomacije in poštne uprave se je doseglo, kakor poroča »Korrespondenz Wilhelm«, da se smejo pošiljati našim vojnim ujetnikom poštni ovoji v Rusijo, Francijo in v Veliko Britanijo. Pošiljati se pa sme le obleka, perilo in druge potrebščine, ki se rabijo za osebno uporabo. Pisma se pošiljati ne smejo prilagati. Pošiljatve morajo biti trdno zavite in se morajo dobro zapreti. Posamezni zavoji ne smejo tehtati nad 5 kg in se lahko odpošljejo poštne prosto.

Odškodnina izolirancem za izgubo na zaslužku. V zmislu § 32 zakona proti kužnim boleznim z dne 14. aprila 1913 imajo vse osebe, ki so brez sredstev pa so izolirane zaradi tega, ker se je zanesla nalezljiva bolezen v njih stanovanje, pravico do odškodnine 60 odstotkov običajne dnevne mezde. Isto velja za osebe, ki so v obratih, katere je treba zapreti zaradi nalezljivih

bolezni. Osebam, ki prejemajo podporo od kake bolniške blagajne ali drugačnega izvoda, se doplača odškodnina, da znaša vsa podpora 60 odstotkov, če je to potrebno. Zahteve se zglase pri politični okrajni oblasti (mestni magistrat, okrajno glavarstvo). Ta določba je zlasti sedaj važna, ker pretijo kužne bolezni zaradi vojne. Pravico do podpore imajo vsi, ki so brez sredstev; tudi mali obrtniki, kramarji, kmeti, delavci, nižji uradniki, če so brez sredstev in žive od tedenskega zaslužka ter ne plačujejo osebne dohodnine.

Zaloga žita. Ogrski vladni list »Pester Lloyd« pojasnjuje, da je v zmislu popisovanja žita v mesecu novembru dognano, da zadostuje žito, ki je še v zalogah, če se bo varčevalo z njim. Ogrsko žito seveda ne zadošča za obe državni polovici, toda nekaj pridelka je še tudi v Avstriji in oboji pridelek bo za silo zadostoval za vojsko in civilno prebivalstvo do nove žetve. Tudi avstrijska vlada je imela dne 20. t. m. ministrsko konferenco ter sklenila, da obvezno popiše vse zaloge žita ter da strogo uredi dobavo in porabo žitnih produktov. Take odredbe so v sedanjem času primerne in potrebne, da se prehranjevanje olajša glede cen in glede reda.

Vporaba ruskih vojnih vjetnikov v Nemčiji. »Frankfurter Ztg.« poroča iz Hannoverja: Vojni vjetniki so začeli osuševati veliko fiskalično močvirje pri Ehlershausnu, ki meri 6000 ha. V to svrhu so prepegljali tja 700 ruskih vjetnikov. Za kultivacijo velikega močvirja pri Börsenbrücku, ki meri 600 ha. bo delalo 1500 Rusov. Nadalje nameravajo osušiti močvirje pri Vente, ki meri 400 ha, ter kultivirati 500 ha veliko pustino v različnih krajih.

Idrija. Dne 12. t. m. se je vršila v zborovalni dvorani tukajšnje mestne občine razprava glede določitve cen naturalijam rudarjem kot starostne preskrbe. Razpravo je zahteval rudarski revirni urad. Dan je določilo c. kr. okr. glavarstvo. K razpravi so bili povabljeni ter so prišli: od rud. revirnega urada c. kr. nadkomisar Sterger, od c. kr. okr. glavarstva v Logatcu komisar Svetek, za c. kr. rud. ravnateljstvo v Idriji dvorni svetnik Billek in stavbeni svetnik Šotola. Za krajevni delavski odbor sod. Filipič, Brus in Uršič, kot zastopnik občine župan sodr. Straus. Nadkomisar Stergar je pojasnil odredbo ministrstva za javna dela, ki zahteva, da se lokalni zastopniki rudnikov in delavstva s prisostvovanjem občinskih predstojnikov izrečejo o cenah naturalij za rudniške delavce, ki so zaradi nezgode za delo nesposobni oziroma vsled nezgode vpokojeni, pa jim gre po novem zakonu nezgodno zavarovanje. Vsi taki delavci, ki bodo vsled nezgode vpokojeni, imajo pravico do naturalnih ugodnosti, če stanujejo v privatnih ali eraričnih stanovanjih. Za Idrijo je razprava določila naslednje cene: Stanovanje s sobo in kuhinjo skupaj letno K 36.—, stanovanje s kuhinjo in eno sobo K 60.—, stanovanje s kuhinjo, sobo in eno čumnato (kamro) K 84.—, stanovanje s kuhinjo, 2 sobama in eno čumnato K 120.— Za razsvetljavo, kjer je ista že pred nezgodo delavcem priznana, letno K 24.—. Za kurivo s premogom mtr. cent. K 3.80 ter za kurivo z drvni kubični meter K 6.40 ter vporabo oziroma potrebo vrta za hektar K 300.— Določene cene za naše delavce so slične onim rudarjev v Zagorju ob Savi. Pripominjamo, da so to povprečne cene stanovanj, razsvetljave, kuriva in vrtov v našem mestu. Koliko bodo delavci teh naturalij v Idriji deležni, se sedaj še ne more soditi, ker je povprečno pri nas res le malo nezgod in bi bilo želeti, da bi jih bilo še manje.

Idrija. Po svoji zanimivosti ima naše zakotno mesto marsikaj zgodovinskega. Med tako zgodovinsko redkost spada tudi

družabno življenje v Idriji. Po uradnem izkazu ima Idrija nič manj kot 35 društev, in sicer: 1. Čitalnica, 2. Žensko društvo, »Veda«, 3. Podružnica »Unije« avstr. rudarjev, 4. Kolesarsko društvo »Sloga«, 5. Pogrebno društvo, 6. Del. bral. društvo, 7. Podružnica sv. Cirila in Metoda, 8. Ženska podružnica sv. C. in M., 9. Lovski klub, 10. Del. lovsko društvo, 11. Dramatično društvo, 12. Podružnica Rdečega križa, 13. Združenje samostojnih obrtnikov za Kranjsko, 14. Strok. društvo kranjskih rudarjev, 15. Sokolski dom, 16. Društvo za varstvo otrok, 17. Podružnica »Slomškove zveze«, 18. Idrijska sokolska župa, 19. Kat. del. družba, 20. Strok. in bralno društvo tehničnih uslužbencev, 21. Splošna mladinska zveza, 22. Slov. straža, 23. Telovalno društvo »Sokol«, 24. Prostovoljno gasilno društvo, 25. Sveta vojska, 26. Konferenca sv. Barbare pod. sv. Vincencija, 27. Društvo vojaških veterancev, 28. Slov. planinsko društvo, 29. Godbeno društvo »Naprej«, 30. Podporno društvo za dijake, 31. Pevsko društvo »Idrija«, 32. Društvo za zgradbo uršulinskega samostana, 33. Politično društvo »Jednakopravnost«, 34. Socialistično društvo »Naprej«, 35. Katol. pol. društvo. —

„Kinematograf Ideal“. Spored za soboto 23. do ponedeljka 25. Moje potovanje v Ameriko. (Naravni posnetek.) Le čaka, nepridiprav! (Komično.) Fata morgana. (Drama iz družbe v 2 dejanjih.) Mehikanske zmešnjave. (Sijajna komedija.) 10 vinarjev poviška. V nedeljo popoldanske predstave: po 1 uro brez povišanja cen. Začetek ob 3. 4. in 5. Predvaja se Fata morgana in Mehikanske zmešnjave. Spored za torek 26. do četrтка 28. Razvaline v Chotinu v Besarabiji. (Naravni posnetek.) 8. velesila. (Velikanska vojna drama v 3 dejanjih. Senzacionalno! Napeto zanimivo!) Išče se ženska na posodo. (Učinkovita veseloigra v 2 dejanjih. V glavni vlogi Herbert Pavel Müller, znan iz »Modre miške«.) 10 vinarjev poviška. Petek, 29. januarja: Mali dimnikar. (Genljiva žaloigra otroka s prologom in 3 dejanji. Drama iz ljudskega življenja.)

Vest našega zdravja, tako bi lahko imenovali naš krvni in živčni sistem. Če v našem telesu ni kaj v redu, se nam to s hitrejšim ali bolj počasnim obtokom in po naših živcih tako dolgo pojavlja, da odstranimo zlo. Ne moremo spati, dokler ne upoštevamo tega notranjega glasu. Ponajveč prihajajo krvna kipenja iz želodca ali črev, s preobloženjem itd. in potem moramo jemati Fellerjeve odvajalne rabarbara kroglice z znamko »Elza kroglice« in Fellerjev »Elsa-fluid«, da si olajšamo. So staropriznane, popolnoma neškodljive in stane 6 škatlic kroglic K 4.40 franko in 12 steklenic fluida K 6.— franko od lekarnarja E. V. Feller, Stubica, Elza trg št. 334, Hrvatsko.

Svetovni pregled.

Mednarodna socialno-demokratska mirovna konferenca v Kopenhagnu je jela zborovati dne 16. t. m. Razen danskih zastopnikov so prišli na konferenco tudi zastopniki Švedije, Norvegije in Holandije. Konferenca je napravila zapisnik z obširnim referatom, ki se pa šele po vojni predloži mednarodno združenim strankam. Došlo je mnogo čestitk. Nato je prešla konferenca k dnevnemu redu, ki bomo o njem še poročali.

Hudi potres v srednji Italiji je zahteval okoli 30.000 smrtnih žrtev. V Avezzano je bilo mrtvih okoli 10.000 oseb, v Pescini okoli 5000, v Celanu 400 in v Sora nekaj tisoč. Potres ni bil vulkaničen ter je

bil domala enak onemu v Messini na Sici-
liji, ki je bil pred šestimi leti. Italija glede
na vojno odklanja vsakršno mednarodno
pomoč.

Italija in Rumunija. Listi večkrat poro-
čajo, da obstoji med Italijo in Rumunijo po-
sebna pogodba. Italijanski vladni krogi pa
te vesti kratko zanikavajo.

**Italijanski socialisti za nevtralityto
Italije.** Predsedstvo socialistične stranke je
v svoji seji, ki se je vršila v Florenci, spre-
jelo dnevni red, ki obširno zagovarja ne-
vtralityto in je sklenilo v svrhu razširjenja
propagande za nevtralityto sklicati za 21.
februarja po celi Italiji shode.

**Socialistiški shodi za nevtralityto v
Italiji.** V Milanu je zborovalo včeraj isto-
časno 10 socialističnih ljudskih shodov za
nevtralityto Italije.

Rusija najema posojila, in sicer na An-
gleškem poldrugo milijardo frankov, v A-
meriki pa 12 milijard rubljev.

Siloviti boji 6 milj pred Varšavo. »Af-
ton Bladet« poroča: V Varšavi se čuje
gromenje topov od Bzure in od Rawke,
kjer se bje boj v oddaljenosti 6 milj.

Velik polom v Rusiji. V moskovskem
okraju je propadlo 248 tvrdk. Pasiva 192
tvrdk znašajo 24 milijonov rubljev, ostalih
56 tvrdk pa 4 in pol milijona rubljev.

**Francosko in angleško brodovje pred
Dardanelami.** Iz Aten poročajo »Lokalan-
zeigerju«, da križari francosko in angleško
brodovje pred Dardanelami. Bukareški list
»Dimineata« pa poroča iz Carigrada: Na
povelje nemškega vrhovnega poveljstva
nad dardanelskim brodovjem je bilo pred
vhodom v Dardanele potopljenih 126 ladij
starejšega tipa, med njimi so bili tudi par-
niki, natovorjeni z opeko, kamenjem in ze-
mljo. Na ta način je vhod sovražnim lad-
jam v Dardanele nemogoč.

General Stössl umrl. General Stössl
je bil rojen leta 1848. Udeležil se je leta
1876 ruskoturške vojne. Pozneje je pove-
ljeval v Aziji, zlasti je živel v Port Arturju.
V ruskojaponski vojni je branil Port Ar-
tur, a ga slednič predal Japoncem. Kljub
velikim prejšnjim odlikovanjem so ga ob-
sodili na smrt, a ga je car pomilostil na
desetletno trdnjavsko ječo. Leta 1909 so
ga pa spustili na svobodo.

Morilec sodruga Jauresa je po izpo-
vedbi zdravnikovi slaboumen. Sodnijski
akti glede morilca Villaina se predlože pre-
zidentu Poincareju.

Mehiki vojno namerava napovedati
Anglija.

**Nadvojvoda Leopold Salvator častni
doktor praške nemške tehniške visoke
šole.** Dne 28. pret. m. je bila nadvojvodi
Leopoldu Salvatorju slavnostno izročena
diploma častnega doktorja, podeljena mu
od praške nemške tehniške visoke šole.
Diplomo mu je izročilo odposlanstvo ime-
novane šole pod vodstvom rektorja.

Baron Karel Škoda, častni doktor.
Deputacija profesorskega kolegija praške
nemške tehnične visoke šole z rektorjem
dr. Tumo na čelu je izročila generalnemu
ravnatelju Škodovih tvornic baronu Karlu

Škodi diplomu častnega doktorja tehničnih
znanosti. Ko je rektor izvršil promocijo, je
imel dekan strojne fakultete, profesor dr.
Gessner, nagovor, ki je v njem naglašal
velike uspehe, ki jih je dosegel vodja Ško-
dovih tvornic z neumornim delom, uspehe,
ki navdajajo domovino s ponosom.

— **Skladatelj Goldmark umrl.** Na Du-
naju je umrl dne 2. januarja znani sklada-
telj dr. Karel Goldmark. Njegovo najpopu-
larnejše delo je opera »Kraljica od Sabe«.
Goldmark je bil židovskega pokolenja iz
Ogrske. Večji del svojega življenja pa je
prebil na Dunaju.

Zasedeno francosko ozemlje. Po sta-
tistiških poročilih šteje francosko zase-
dno ozemlje 3,255.000 prebivalcev, t. j.
8·2 odstotkov vsega francoskega prebi-
valstva. Vrednost zasedenih neobdelanih
pokrajin znaša okolo 4 milijarde, gospo-
darskih poslopij 1·1 milijarde, tvornic
1·5 milijard, trgovskih hiš 1·2, stanovanj-
skih hiš 5·5 milijard in vrednost trgo-
vskega in industrijskega materiala 1 mili-
jarda. Celotna vrednost vsega zasedene-
ga zemljišča je potemtakem okroglo 14·5
na zasedenem ozemlju okolo 1 milijarde.
milijard, vsota hipotečnih dolgov znaša

**Koliko škode je napravila nemška
križarka »Emden«.** Angleška poročila
pravijo, da je križarka »Emden« uničila
55 ladij, in sicer rusko križarko »Semčuk«,
francosko topničarko »Mouquet«, dve ja-
panski prevozni ladji in 51 trgovskih par-
nikov, in sicer 34 angleških, 10 franco-
skih in 7 japonskih. Vsa škoda, ki jo je
napravila križarka »Emden«, se ceni na
80 do 100 milijonov. Ko je bila »Emden«
uničena, je pa nekaj moštva ušlo ter za-
sedlo jadrnico »Agoche« in se odpeljalo
na nji. Mornarji so »Agoche« za silo obo-
ročili, imajo celo štiri strojne puške s se-
boj, polastili so se premogarskega par-
nika »Oksford« ter dalje love trgovske
ladje po Indijskem morju. Doslej so še
vedno ušli preganjočim zavezniškimi boj-
nim ladjam.

Vestnik organizacij.

**Občni zbor podružnice Unije rudarjev
v Trbovljah** bo dne 7. februarja ob 3. pop.
v Delavskem domu na Vodah. Dnevni red
je: 1. Računsko poročilo; 2. poročilo reviz-
orjev; 3. poročilo odbora; 4. razni nasveti.
Člani in tovariši, udeležite se občnega
zboru v čim večjem številu! Organizacija
mora tudi sedaj v teh kritičnih časih izvr-
ševati svoje naloge in po svojih močeh
podpirati rudarsko delavstvo. Zato naj se
pa tudi rudarsko delavstvo bolj in bolj za-
teka k organizaciji.

Zapisnik

**obravnava razsodišča bratovskih skladnic
v Ljubljani** dne 28. decembra 1914 v pro-
storih justične palače, soba št. 79.

bolečin v vratu, revmatičnih bolečin itd.
prav dolgo seboj, ako ga ne odstranimo
zopet s Fellerjevim bolečine tolažečim
rastlinskim esenčnim fluidom z znamko
»Elsa-Fluid«.

Pri bolečinah v vratu, težkem požira-
nju, influenci, hripavosti, zaslezenju in pra-
skanju v vratu se je izkazal za slez raz-
krajno, kašelj blažeče in antikataralično
sredstvo. Tudi za druge bolečine zaneslji-
vo pomaga.

Gospod Anton Körörsi, gozdar v Far-
racsisfalva, pošta Kurtya, nam piše:

»Ze osem let rabim Vaš »Elsa-fluid«
proti različnim bolečinam in težkočam, ki
se pojavljajo pri meni kot gozdarju, in se

Navzoči so bili: Predsednik g. dvorni
svetnik Pajk. Prisedniki: sodr. Pirnat in
g. Stöckel ter sodr. T. Brus in A. Uršič. —

I. točka: Josip Kočevar iz Šentjanža
se je pritožil zaradi premalo izplačanih 71
bolniških dnin po 96 h na dan. Razsodišče
je razsodilo, da se mu morajo izplačati dni-
ne, ker vse skupaj, kar je dobil in kar jih ni
dobil izplačanih ne presegajo 20 tednov.

II. Jakob Kenda iz Zagorja ob Savi se
je pritožil zaradi ponesrečbe na levi roki,
češ, da mu gre nekaj celih dnin po K 4.20
na dan, nekaj 70% po K 4.20 in nekaj 50%
po K 4.20 ali pa provizije. Preiskovalna
zdravnika sta konstatirala, da je roka le
25% slabejša in da pritožitelj še lahko dela.
Delavska zastopnika sta predlagala, da se
mu da provizija, večina je pa zavrnila nje-
govo prošnjo, ker ni stalno nesposoben za
delo. — Ivan Matte iz Trbovelj se je pri-
tožil zaradi provizije. Bil je paznik v jami,
pa ga je družba odpustila, ker ga je dolžila,
da je pustil vrata odprta ter se je zaradi
nezaprtilih vrat ogenj v jami razširil. Raz-
sodišče je razsodilo, da se mu da provizija
v znesku K 280. — na leto. — Josip Repovš
se obravnave ni udeležil; obravnava se
odloži za prihodnje zasedanje. — Doroteja
Rabič z Jesenic se je pritožila zaradi pro-
vizije, ker je njen mož delal od 1. marca
1886. do 1. marca 1906., potem je pustil to
delo in postal krčmar, ni pa zahteval ne
provizijo ne rezervni delež. Razsodišče je
razsodilo, da se tožiteljici le nje rezervni
delež izplača, ker nje mož sploh ni vprašal
po nobeni stvari, ko je odstopil od brat.
sklad. kot član; provizije se ji pa v zmislu
pravil ne more izplačati. — Dežman Josip
se je pritožil, da dobiva premajhno provi-
zijo. Sedaj dobivam 642 kron 40 vin., mo-
ram pa dobiti 695 kron 92 vin., ker se mi
ne vpoštevata dva meseca boleznj v pro-
vizijo. Razsodišče je izreklo, da se mu mo-
rata tudi tista dva meseca boleznj vpošte-
vati ter provizija za nazaj povrnuti. — Ma-
tež Mlinarčič iz Karmelj se je pritožil, da bi
se mu provizija povišala, ker ne more ži-
veti z dosedanjo. Razsodišče je odločilo,
da po zakonih brat. sklad. provizije ni mo-
goče zvišati in ker mu je dala družba brez-
plačno stanovanje in kurjavo, mu je raz-
sodišče svetovalo, da naj prosi tamošnjo
brat. sklad. kakšno izredno podporo.

Zapisnik

**seje del. lok. odbora in odbora bratovske
skladnice v Idriji** dne 20. decembra 1914 v
prostorih rudarskega društva s sledečim
dnevni redom: I. točka: Rudarske raz-
mere tiče se lok. del. odbora in odbora
bratovske skladnice. II. točka: Slučajnosti.

Navzoči so bili: Tomaž Brus, Kogej
Jakob, Kogej Ivan, Jazbar Bernhard, Kra-
šna Anton, Kos Anton, Klemenčič Anton,
Terpin Anton in Uršič Alojzij.

K I. točki poroča T. Brus glede reso-
lucije, ki se je napravila dne 15. decembra

Veliki sovražniki

Naše telo ima celo množino sovražni-
kov, velikih in majhnih, proti katerim se
mora stalno boriti, da si ugotovi svojo pra-
vico do obstanka.

Sovražniki človeškega telesa so mrz,
veter, prepil, sneg, dež itd., ki skoro vsak
dan v velikih množicah navaljujejo na člo-
veka. Seveda je modra previdnost napra-
vila naše telo odporno, pa vendar se tem
velikim sovražnikom časih posreči, da nas
zadenejo na nezavarovanih mestih, da
nam zapuste spomin. Tak spomin nosimo
n. pr. katerikrat v obliki kašlja, hripavosti,

imam za obnovitev svojih moči in za svoje
zdravje zahvaliti samo temu izbornemu
domačemu zdravilu.»

Zanimivo je tudi to-le pisanje:

»Ko sem izgubil že vsako upanje, mi je
bilo z Vašim »Elsa-fluidom« mogoče od-
straniti bolečine v prsih, slabo prebavo,
malokrvnost in splošno onemoglost, na ka-
teri sem trpel več let, in me veselil, da
Vam morem to sporočiti.

Mihael Széhi s. r., Csatád.

Ker 12 steklenic tega preizkušene-
ga domačega zdravila stane samo 6 K franko,
naj bi ga vsak naših bralcev naročil pri le-
karnarju E. V. Feller, Stubica, Elsa trg
št. 334 (Hrvatsko).
...beczi.

1914 zaradi plačevanja zdravil, se vzame naznanje. A. Terpin poroča, da morajo tudi rudarske vdove zdravila plačevati. T. Brus prosi resničnih dokazov, da bo mogoče v bodoče odpraviti nepravilnosti pri plačevanju zdravil. (Sprejeto.) — T. Brus predlaga, da se v najkrajšem času skliče izredni občni zbor brat. skladnice v Idriji zaradi spremembe pravil § 5., odst. I., in § 43. in da se načelstvu že pri prvi seji naloži, da to izpolni. (Sprejeto.) — A. Klemenčič poroča, da bo prihodnje leto volitev delegatov brat. skladnice. T. Brus naglašja, da se z ozirom na današnje stanje volitev ne more vršiti, ker sploh nimamo nobenega zbrovalnega zakona, in so rudarji pri vojaki.

Pri II. točki predlaga A. Uršič, da se vpraša, kako je z oproščenjem k vojakom potrjenih. T. Brus predlaga naj se izbere deputacija, ki pojde vprašat g. dvornega svetnika glede oproščenja. (Tudi sprejeto.) Predlagani so bili: A. Uršič, A. Kos in T. Brus.

V Idriji, dne 20. decembra 1914.

Predsednik. A. Uršič, zapisnikar.

Listnica uredništva:

V. T.: Dopisa s Turškega ne moremo objaviti, ker ga tudi cenzura ne bi dopustila.

Tiskovni sklad:

Podružnica Unije rudarjev v Trbovljah je prispevala tiskovnemu skladu Delavca 50 K. — Iskrena hvala!

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Robida Ivan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmat. ul. št. 3, pritličje.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Frančišk. ul. št. 4, pritličje
Dr. Demšar Jernej kožne in spolne bol.	Ob sredah in sobotah od 3—5	popol.	Prešern. ul. št. 3, III nadstr.
Dr. B. Ipavic	10.—12. dop.		Mestni trg.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznico. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne.

S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Rudarji nabavite si rudarski koledar za leto 1915. V Zagorju, Trbovljah, Hrastniku, Idriji, Velenju, Lešah, Črni, Fohnsdorfu, Ljubnu itd. se ga dobi pri zaupnikih, lahko pa se ga naroča tudi pri Založbi slovenskih delavskih koledarjev v Ljubljani, Ilirska ulica šte. 22. Stane 1 krono.

Kupujte in naročajte pri tvrdkah, ki inserirajo v „DELA VEC“.

Nobena kapljica ne krepča želodca takó, kot pristni želodčni likér

„FLORIAN“ straži Noč in dan, Kdor ga pije Ni bolan!

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

UČITELJSKA TISKARNA
LJUBLJANA, Frančiškanska ulica šte. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v zalogi lastne tovarne

PETER KOZINA & K^o.

Ljubljana, na Bregu št. 20 (Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

Cene za moške K 14.—, 17.—, 20.—.
" " ženske " 12.—, 15.—, 18.—.
" " dečke 36/39 " 10.—, 12.—.
" " otroke št. 22-25 26-28 29-31 32-35
K 5.—, 6.—, 7.—, 8.—.

: Garantirana kakovost. : Cenejše vrste od K 1-50 naprej.

A. & E. Skaberné, Ljubljana
Mestni trg šte. 10.

Specijalna trgovina pletenin in trikotaže.

Velika zaloga različnega perila za vojake iz čiste volne in velblodje dlake in sicer: snežne kučme, telovniki, triko jopice, srajce in spodnje hlače, nogavice, sliperji, dokolenice, rokavice, različni ščitniki za vrat, prsa, kolena i. t. d.

Odeje iz velblodje dlake. Tetra perilo. Spalne vreče. Plašči in predpasniki za strežnice Rdečega križa. Volna za pletenje.

Ivan Jax in sin, Ljubljana
Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

šivalnih strojev in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt. Pisalni stroji Adler.

